

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
Кафедра «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри ПТБД

к.е.н., доцент

 Лариса БОЛТЯНСЬКА

« 30 » 08 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Управління проектами»

для здобувачів ступеня вищої освіти «*Магістр*»
зі спеціальності **281 «Публічне управління та адміністрування»**
за ОПІ Публічне управління та адміністрування
(на основі ОС "*Бакалавр*")

Факультет економіки та бізнесу

2021– 2022 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Управління проектами» для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр» зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» за ОПП Публічне управління та адміністрування – Мелітополь, ТДАТУ, 2021 р. – 15 с.

Розробник: к.е.н., доцент Лариса Андреева

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Протокол № 1 від 30 серпня 2021 року

Зав. кафедри ІТБД

доц. Лариса БОЛТЯНСЬКА

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» за ОПП Публічне управління та адміністрування для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр»

Протокол від 02.09. 2021 року № 1

Голова к.е.н., доцент Анна КОСТЯКОВА

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<u>Денна форма навчання</u> (денна або заочна)	
Кількість кредитів 4	Галузь знань <u>28 «Публічне управління та адміністрування»</u> (шифр і назва)	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 120 годин	Спеціальність: <u>281 «Публічне управління та адміністрування»</u> (шифр та назва)	Курс	Семестр
Змістових модулів – 2		М 1	2-й
Тижневе навантаження: - аудиторних Занять 4 год. - самостійна робота студента <u>5,7 год.</u>	Ступінь вищої освіти: <u>«Магістр»</u>	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	20 год.
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	20 год.
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	80 год.
		Форма контролю: <u>екзамен</u>	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передмова

Серед передумов, що сприятимуть зростанню національної економіки, важливу роль відіграє формування у нової генерації керівників знань і вмінь використання сучасного проектного підходу до вирішення завдань розвитку процесів управління на різних рівнях, орієнтації цих процесів на досягнення кінцевих результатів з мінімальними витратами часу та коштів і засвоєння методології управління проектами як нового прогресивного інструментарію сфери управління.

Мета курсу – допомогти студентам засвоїти теоретичні основи управління проектами, набутти системних знань і навичок щодо забезпечення ефективного управління сучасними проектами в різних сферах діяльності.

Завдання курсу – вивчити понятійний інструментарій в сфері управління проектами; розглянути сучасні особливості управління проектами, а також фактори, що заважають широкому впровадженню методології управління проектами в Україні; теоретично узагальнити інформацію про учасників, оточення, життєвий цикл, обмеження, класифікацію проектів, засади, методи застосування сучасних методів управління проектами; навчити студентів професійно виявляти закони та закономірності при управлінні сучасними проектами, адекватно користуватися нормативно-правовими документами, інструментарієм проектного менеджменту; сформулювати у студентів вміння самостійно приймати правильні рішення щодо доцільності впровадження проекту, вибору виконавців, вибору оптимального сценарію впровадження проекту; комплектування ефективної проектною командою; навчити розробляти сітьові графіки в системі PDM, планувати, контролювати та управляти бюджетом, часом виконання, ресурсами, якістю та ризиками проекту.

Предметом курсу є процеси управління проектами, які здійснюються за допомогою специфічних методів і інструментів, що забезпечують виконання задач проектного менеджменту.

Освітня компонента забезпечує набуття здобувачами ВО:

- *Загальних компетентностей:*

ЗК 2. Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатись до спільної мети, бути лідером, діяти соціально-відповідально та свідомо.

ЗК 3. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК 4. Здатність розвивати та удосконалювати професійний, інтелектуальний та культурний рівень.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

- Спеціальних (фахових) компетентностей:

ФК 6. Здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України.

ФК 8. Здатність розробляти стратегічні документи розвитку соціально-економічних систем на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.

ФК 10. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

- Програмних результатів навчання:

РН1. Знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень.

РН4. Використовувати сучасні статистичні методи, моделі, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач публічного управління та адміністрування.

РН6. Здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, сучасний досвід при проектуванні та реорганізації управлінських та загально-організаційних структур.

РН11. Розробляти та обґрунтовувати управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати соціальні, політичні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень.

Soft skills:

- *комунікативні навички*: письмове, вербальне й невербальне спілкування; - уміння грамотно спілкуватися по e-mail; вести суперечки і відстоювати свою позицію, спілкування в конфліктній ситуації; навички створення, керування й побудови відносин у команді;

- *уміння виступати привселюдно*: навички, необхідні для виступів на публіці; проводити презентації;

- *керування часом* - уміння справлятися із завданнями вчасно;

- *гнучкість і адаптивність*: гнучкість, адаптивність і здатність мінятися; уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблем;

- *лідерські якості*: уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати рішення; уміння встановлювати мету, планувати;

- *особисті якості*: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до навколишніх.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи розробки проекту

ТЕМА 1. Загальна характеристика управління проектами [2, с. 24-32; 11, с. 19-24; 12, с. 23-35; 15; 19; 20; 21; 23; 24; 27; 29; 31; 35; 39]

Поняття та класифікація проектів. Сутність системи управління проектами, її елементи. Необхідність використання управління проектами. В яких випадках необхідно використовувати методологію управління проектами. Альтернативи управлінню проектами. Актуальність використання управління проектами в Україні та проблеми його розвитку.

Цілі й процеси в управлінні проектами. Принципи та функції управління проектами. Історія виникнення методології управління проектами. Розвиток управління проектами в розвинених країнах світу. Визначення проекту. Класифікація проектів. Учасники проектів. Структура проекту. Життєвий цикл проекту. Оточення проекту. Середовище реалізації проекту. Мета проекту. Головні функції проектного менеджера. Фази проекту. Формування і розвиток проектною командою. Динамічне лідерство при управлінні проектами.

Проекти економічного і соціального розвитку України, які підтримуються міжнародними фінансовими організаціями

ТЕМА 2. Основні форми організаційної структури проектів [2, с. 37-52; 7, с. 28-44; 11, с. 38-55; 12, с. 35-54; 30; 32]

Організація системи управління проектами. Організаційна структура управління проектом. Створення організаційної структури. Принципи формування груп для управління проектом. Керівники проміжних ланок. Проектування організаційної структури управління проектами. Підходи до формування груп. Організаційна форма.

Управління проектами з використанням зовнішньої організаційної структури проекту. Проектне управління. Проектна команда. Матрична структура. Матричний бюджет. Види матричної організаційної структури. Особливості організаційних структур управління.

Внутрішні організаційні структури управління проектами. Внутрішня функціональна структура. Внутрішня матрична структура. Дивізіональна організаційна структура. Федеральна організаційна структура.

ТЕМА 3. Структуризація й інтеграція проекту [2, с. 76-99; 7, с. 66-84; 11, с. 45-49; 12, с. 56-82; 19; 20]

Компоненти структуризації проекту. Структура проекту. Декомпозиція проекту. Структуризація проекту. Система WBS.

Методологія структуризації, її характеристика та значення. У загальному вигляді проект повинен представляти синтез трьох самостійних

структур: організації процесу створення проекту, процесу розробки й реалізації, результату. Структура розбивки проекту.

Поєднання структур проекту. Двоспрямована структуризація проекту полягає в поєднанні робочої організаційної структури проекту. Триспрямована структура проекту створюється додаванням до двоспрямованої структури третьої — структури витрат (CBS).

ТЕМА 4. Планування проекту у часі [2, с. 106-122; 7, с. 97-118; 11, с. 87-123; 12, с. 78-99; 16; 17; 18]

Складові системи планування проекту. Суть планування полягає в розробці та обґрунтуванні цілей, визначенні найкращих методів і способів їх досягнення при ефективному використанні всіх видів ресурсів, необхідних для виконання поставлених завдань, і встановленні їх взаємодії.

Основи сіткового і календарного планування проекту. Разом із лінійними графіками та табличними розрахунками, сіткові методи планування знаходять широке застосування при розробці перспективних планів та моделей створення складних виробничих систем та інших об'єктів довгострокового використання. Важливе місце у плануванні проекту мають завдання календарного планування.

Змістовий модуль 2. Практичні аспекти реалізації проекту

ТЕМА 5. Планування затрат та складання бюджету проекту [2, с. 237-252; 7, с. 228-244; 11, с. 238-255; 12, с. 235-254; 28; 30; 34; 38]

Планування витрат. Порядок планування витрат. Кошторис витрат проекту. Методи визначення кошторисної вартості.

Складання проектного бюджету. Бюджет проекту. Баланс грошових надходжень і витрат. План прибутку.

ТЕМА 6. Управління проектними ризиками [9, с. 137-152; 11, с. 128-144; 12, с. 138-155; 26, с. 135-154; 33; 37]

Поняття ризику та невизначеності. Класифікація ризиків проекту. Метод чутливості, метод стійкості проектів. Аналіз ризиків методом побудови “дерева рішень” .

Основні методи аналізу ризиків. Методи управління проектними ризиками. Інструменти управління проектними ризиками.

Способи зниження ризиків проектів. Організація робіт по управлінню ризиками. Розподіл ризиків, страхування ризиків, резервування коштів.

ТЕМА 7. Управління якістю проекту [2, с. 264-283; 7, с. 256-279; 11, с. 267-285; 12, с. 263-281; 14; 22; 36]

Сутність управління якістю проекту та способи забезпечення його якості. Сутність управління якістю проекту та засоби його забезпечення. Сертифікація. Сертифікат.

Витрати на забезпечення якості проекту. Витрати на забезпечення якості. Планування якості проектів.

Методи контролю за якістю проекту. План і методи контролю якості. Організація контролю якості проекту. Організація роботи по управлінню якістю проекту. Стандартизовані системи управління якістю. Забезпечення функціонування та вдосконалення системи управління якістю.

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ КУРСУ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість			
			годин			балів
			лк	сем (пр.)	СРС	
Змістовий модуль 1. «Теоретичні основи розробки проекту»						
1	Лекція 1	Загальна характеристика управління проектами	2	-	-	-
	Практична робота 1	Загальна характеристика управління проектами	-	2	-	3
	Самостійна робота 1	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	6	2
2-3	Лекція 2-3	Основні форми організаційної структури проектів	4	-	-	-
	Практична робота 2-3	Основні форми організаційної структури проектів	-	4	-	6
	Самостійна робота 2-3	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	12	4
4	Лекція 4	Структуризація й інтеграція проекту	2	-	-	-
	Практична робота 4	Структуризація й інтеграція проекту	-	2	-	3
	Самостійна робота 4	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	6	2
5	Лекція 5	Планування проекту у часі	2	-	-	-
	Практична робота 5	Планування проекту у часі	-	2	-	3
	Самостійна робота 5	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	6	2

6-7	Самостійна робота 6-7	Підготовка до написання ПМК I	-	-	10	-
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I	-	-	-	10
Всього за змістовий модуль 1 – 60 год.			10	10	40	35
Змістовний модуль 2. «Практичні аспекти реалізації проекту»						
14-15	Лекція 6-7	Планування затрат та складання бюджету проекту	4	-	-	-
	Практична робота 6-7	Планування затрат та складання бюджету проекту	-	4	-	6
	Самостійна робота 8-9	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	12	4
16-17	Лекція 8-9	Управління проектними ризиками	4	-	-	-
	Практична робота 8-9	Управління проектними ризиками	-	4	-	6
	Самостійна робота 10-11	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	12	4
18	Лекція 10	Управління якістю проекту	2	-	-	-
	Практична робота 10	Управління якістю проекту	-	2	-	3
	Самостійна робота 12-13	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	6	2
19-20	Самостійна робота 14-15	Підготовка до написання ПМК II	-	-	10	-
	ПМК II	Підсумковий контроль за змістовий модуль II	-	-	-	10
Всього за змістовний модуль 2 – 60 год.			10	10	40	35
Екзамен						30
Всього з навчальної дисципліни – 120 год.						100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

1. Поняття та класифікація проектів.
2. Дайте визначення таким поняттям, як управління проектами, оточення проекту, організація проекту.
3. Хто входить до числа учасників управління проектами. Що таке команда проекту?
4. Цілі й процеси в управлінні проектами.
5. Основні принципи управління проектами.
6. Життєвий цикл проекту, його основні фази .
7. Життєвий цикл проекту, його основні стадії..

8. Основні функції реалізації проекту.
9. Додаткові функції реалізації проекту.
10. Початкова фаза проекту - формування і обґрунтування концепції.
11. Основні питання передпроектного дослідження.
12. Сутність проведення техніко-економічного аналізу.
13. Сутність фінансового та загальноекономічного аналізу.
14. Показники ефективності проекту.
15. Методи визначення ефективності проектів на початкових етапах проведення технічного аналізу та показники ефективності проектів, які при цьому використовуються.
16. Назвіть показники, які використовуються при аналізі ефективності проекту з урахуванням зміни вартості грошей у часі
17. Організаційна структура управління проектом, основні принципи формування груп для управління проектом.
18. Дайте пояснення поняттям «висока» та «плоска» організаційна структура.
19. Проектування організаційної структури управління проектами
20. Що таке проектна команда, проектне управління та його переваги?
21. Дайте визначення такому типу організаційної структури проектного управління, як матрична структура.
22. Види матричної організаційної структури, її переваги та недоліки.
23. Особливості організаційних структур управління.
24. Внутрішні організаційні структури управління проектами: функціональна та матрична.
25. Внутрішні організаційні структури управління проектами: дивізійна, федеральна, змішана.
26. Основні критерії для вибору організаційної структури.
27. Дайте визначення таким поняттям, як структура проекту, декомпозиція проекту.
28. Структуризація проекту, основні підходи до структуризації проекту.
29. Сутність Work Breakdown Structure.
30. Сутність Organization Breakdown Structure.
31. Сутність Cost Breakdown Structure.
32. Основні задачі структуризації проекту, основні методи структуризації.
33. Спеціальні моделі структуризації проекту.
34. Поясніть сутність таких спеціальних моделей структуризації проекту, як «Дерево цілей», «Дерево рішень», «Дерево робіт».
35. Поясніть сутність таких спеціальних моделей структуризації проекту, як матриці відповідальності та сіткової моделі.
36. Послідовність дій по структуризації проекту.
37. Поєднання структур проекту: двоспрямована та триспрямована структуризації проекту.
38. Процес планування проектів, його етапи.
39. Основні та допоміжні процеси планування.
40. Розробка плану проекту, основні його розділи.
41. Методологія планування, фундаментальні рівні управління.
42. Загальні принципи планування проектів.

43. Сіткове планування та сіткова модель.
44. Види сіткових графіків.
45. Календарне планування, типи календарних планів.
46. Параметри календарного плану.
47. Способи відображення календарного плану, задачі планування.
48. Методологія розробки сіткових графіків.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

1. Джерела ресурсного забезпечення проекту та їх вибір.
2. Планування витрат: класифікація витрат.
3. Порядок планування витрат.
4. Кошторис витрат проекту, методи визначення кошторисної вартості.
5. Складання проектного бюджету.
6. Сутність базисно-компенсаційного методу визначення вартості проекту.
7. Сутність ресурсного методу визначення вартості проекту.
8. Поняття ризику та невизначеності. Класифікація ризиків проекту.
9. Сутність управління ризиками.
10. Класифікація ризиків за джерелами виникнення.
11. Причини виникнення ризиків.
12. Класифікація зовнішніх та внутрішніх ризиків.
13. Види аналізу ризиків.
14. Основні методи та методики аналізу ризиків проекту.
15. Причини виникнення і наслідки проектних ризиків.
16. Методи зниження ризиків.
17. Сутність управління якістю проекту.
18. Основні принципи сучасної концепції управління якістю.
19. Етапи розробки та впровадження системи управління якістю.
20. Завдання забезпечення якості на інвестиційній стадії проекту.
21. Сутність стандартизації та сертифікації продукції.
22. Основні принципи у правління якістю.
23. Сутність програми забезпечення якості проекту.
24. Сутність методу системного управління якістю.
25. Витрати на забезпечення якості проекту.
26. Методи контролю за якістю проекту.
27. Роль проект-менеджера в забезпеченні якості на основних фазах (стадіях) проекту.
28. Завдання проведення торгів за проектами.
29. Способи та процедури закупівель.
30. Склад тендерної документації.
31. Сутність тендерної пропозиції.
32. Критерії оцінки тендерних пропозицій.
33. Процедура розкриття тендерних пропозицій.
34. Процедура відкритих торгів.
35. Процедура двоступеневих торгів.

36. Процедури торгів з обмеженою участю виконавців.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Казин Ф.А., Макаrenchенко М.А., Тихомирова О.Г. и др. Современные технологии инициирования, разработки и управления проектами в вузе: учебно-методическое пособие. — СПб: Университет ИТМО, 2016. — 147 с.
2. Крайнік О.М.. Планування проектних дій: навчально-методичний посібник для студентів ЗДІА спеціальності 8.18010013 «Управління проектами» денної форми навчання / О.М. Крайнік, Н.І. Тахтаджієва – Запоріжжя, ЗДІА, 2015. – 80 с.
3. Полковников А., Дубовик М. Управление проектами. Полный курс МВА. М.: Олимп-Бизнес. 2015. 538 с.
4. A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK Guide). Sixth Edition. Project Management Institute, 2017. 800 p. 11. Gurjar N. A Forward Looking Approach to Project Management. Tools, Trends, and the Impact of Disruptive Technologies. Springer Singapore, 2017. 414 p. 12. Lehmann Oliver F. Situational Project Management. The Dynamics of Success and Failure. Templates. Auerbach Publications, 2016. 298 p
5. Приймак В. Адаптація інструментів фінансового управління до викликів проектно-орієнтованої економіки // Корпоративні фінанси: проблеми та перспективи інноваційного розвитку. ДВНЗ «Київський національний університет імені Вадима Гетьмана». 2018. 446 с.
6. Gurjar N. A Forward Looking Approach to Project Management. Tools, Trends, and the Impact of Disruptive Technologies. Springer Singapore, 2017. – 414 p.

допоміжна:

7. Андреева Л.О. Ідентифікація стратегічної поведінки сільськогосподарських підприємств / Л.О. Андреева // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2013. – № 4 (24). – С. 13-19.
8. Андреева Л.О. Моделювання конкурентоспроможності продукції / Л.О. Андреева // Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2014. – № 3 (27). С. 57-59.
9. Андреева Л.О. Системний аналіз організації / Л.О. Андреева // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2012. – № 2 (18), том 5. – с. 7-14 (374 с.)

10. Андреева Л.О. Стратегічне планування – фундамент довгострокового бізнесового благополуччя / Л.О. Андреева //Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки)/ За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2011. - № 4– С. 32-41.
11. Андреева Л.О. Удосконалення методичного забезпечення стратегічного планування діяльності підприємства / Л.О. Андреева, Л.О. Болтянська, М.І. Грицаєнко та ін. // Науково-прикладні основи ефективного розвитку аграрного сектору економіки: Монографія. – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. – 272 с. – С. 5-57.
12. Андреева Л.О., Лисак О.І. Методичні аспекти стратегічного розвитку підприємств/ Л.О. Андреева, О.І. Лисак // Науковий журнл «Бізнес-інформ», № 6, 2016 – С. 227-231.
13. Андреева Л.О. Практичні аспекти бізнес-проектування як передумова торговельного підприємництва / Л.О. Андреева// Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс». – 2018. – № 3 (38) . – С 70-77.
14. Андреева Л.О. Сучасні тенденції розвитку підприємництва в Україні / Л.О. Андреева, О.І. Лисак, Л.О. Болтянська // ADVANCES OF SCIENCE. Proceedings of articles the international scientific conference Czech Republic, Karlovy Vary – Ukraine, Kyiv, 28 September 2018. – С. 1357-1366.
15. Болтянська Л.О. Від вибору бізнес-ідеї до її реалізації //Л.О.Болтянська, В.М. Тебенко //Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої.- Мелітополь 2017. С. 20-27 (Index Copernicus)
16. Болтянська Л.О. Розведення перепелів – родинний бізнес / Л.О.Болтянська, Б.В.Болтянський/ Щомісячний науково-практичний журнал «Тваринництво сьогодні», №5. – Київ, 2018. – с.37- 45
17. Від ідеї до власної справи: Навч. посібник. /А.С.Коноваленко, Л.О.Болтянська, Д.М. Трачова та інш. - Мелітополь.: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2017 – 278с.
18. Грицаєнко Г. Інвестиційна привабливість України [Електронний ресурс] / Г. Грицаєнко, М. Грицаєнко // Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal – 2017. – Vol. 3. – No. 1. – Pp. 80-93 – Mode of access : <https://are-journal.com>
19. Грицаєнко Г.І. Основи інвестиційної діяльності: навчальний посібник. / Г.І. Грицаєнко – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. – 224 с.
20. Грицаєнко М. І. Сутність та склад інноваційного потенціалу регіону / М. І. Грицаєнко // Економіка розвитку. – 2013. – № 4. – С. 52–57.
21. Грицаєнко М. І. Теоретичні основи інноваційної діяльності / М. І. Грицаєнко // Науково-прикладні основи ефективного розвитку аграрного сектору економіки: монографія / [Л. О. Андреева, Л. О. Болтянська, М. І. Грицаєнко та ін.] – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. – С. 104–154.

22. Грицаєнко М.І. Розвиток сільськогосподарської кооперації та інтеграційні процеси в аграрному секторі економіки: **монографія** / Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» [Малік М.Й., Шпикуляк О.Г., Мамчур В.А., Грицаєнко М.І. та ін.]; за ред. М.Й. Маліка. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2019. – 374 с. (*особистий внесок 1,2 авт. аркуша*) (*внесок автора 1 ум.а.а.*)
23. Грицаєнко М.І. Аграрна політика Європейського Союзу: виклики та перспективи: **монографія** // [Зінчук Т.О., Скидан О.В., Грицаєнко М.І. та ін.] за ред. проф. Т.О. Зінчук. – Київ: «Центр учбової літератури», 2019. – 494 с.
24. Завадських Г.М. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості регіону [Електронний ресурс] / Г.М. Завадських // Глобальні та національні проблеми економіки. - 2017.-№17.-С.152-155. Режим доступу до статті:<http://global-national.in.ua/issue-17-2017>
25. Лисак О.І. Державне регулювання ціноутворення в аграрному секторі України / О.І. Лисак / Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс». – 2014. - №2. – С. 97-101.
26. Тебенко В.М. Болтянська Л.О. Від вибору бізнес-ідеї до її реалізації / В.М. Тебенко, Л.О. Болтянська / Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) – За ред. Л.В. Синяєвої – Мелітополь. - 2017. - №3 (35). – С. 20-27.
27. Тебенко В.М. Взаємозв'язок категорій «ефективність» та «результативність» господарської діяльності підприємства / В.М. Тебенко / Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2014. – № 3 (27). С. 7-10.
28. Тебенко В.М. Інвестиційна привабливість Запорізького регіону.// Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2013. – № 1 (21), том 2. – с. 330-336.
29. Тебенко В.М. Інноваційна діяльність промислових підприємств України. / В.М. Тебенко // Збірник наукових праць Таврійського державного
30. Тебенко В.М. Управління інноваційним ризиком / В.М. Тебенко // Науковий вісник Львів. нац. ун-ту ветер. медич. та біотехнологій ім. С.З. Гжицького / Львівський НУВМБТ ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2013. - Т 15, № 2(56). - С. 356-360.
31. Яворська Т. І. Вдосконалення фінансово – кредитного забезпечення малого бізнесу в сільському господарстві / Т. І. Яворська // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету / ЧДТУ. – Черкаси, 2010. – Вип. 25, ч. 1. – С. 268–274.
32. Яворська Т. І. Інноваційний характер розвитку підприємств малого та середнього бізнесу в розвинутих країнах / Т. І. Яворська // Науковий вісник Львів. нац. ун-ту ветер. медик. та біотехнологій ім. С. З. Гжицького: наук. журнал / Львівський НУВМБТ ім. С. З. Гжицького. – Львів, 2010. – Т. 12, №1 (43). – С. 634–638.

33. Яворська Т. І. Оцінка конкурентоспроможності фермерських господарств за витратами / Т. І. Яворська // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету / ТДАТУ; за ред. М. Ф. Кропивка. – Мелітополь, 2012. – № 2 (18), Т. 3 – С.348–360.
34. Яворська Т. І. Ризики та їх вплив на діяльність суб'єктів малого бізнесу у сільському господарстві / Т. І. Яворська // Вісник Сумського національного аграрного університету: наук. журнал / СНАУ. – Суми, 2011. – № 9(50). – С. 33–36.
35. Яворська Т. І. Формування виробничих витрат в особистих селянських господарствах / Т. І. Яворська // Економіка та управління АПК: наук. журнал / БНАУ. – Біла Церква, 2011. – Випуск 6 (89). – С. 31–36.
36. Яворська Т.І. Напрями державної підтримки малого бізнесу в сільському господарстві / Т.І. Яворська // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс». 2016. - С. 99-104.
37. Яворська Т.І. Когнітивне моделювання факторів впливу на збільшення прибутку суб'єктів малого бізнесу в сільському господарстві // Науковий часопис “Університетські наукові записки” Хмельницького університету управління та права. – Хмельницький, 2013, 445 с. – С. 151-157.
38. Яворська Т.І. Методологія вдосконалення управління бізнес-процесами в сільськогосподарському підприємстві / Т. І. Яворська // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс». – № 2 (37), 2018, С. 154-162.
39. [Hrytsaienko M., Hrytsaienko H., Andrieieva L. and Boltianska L. The Role of Social Capital in Development of Agricultural Entrepreneurship. Modern Development Paths of Agricultural Production. 2019. pp. 427-440](#)

8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

- 1.Освітній портал ТДАТУ <http://op.tsatu.edu.ua/>
- 2.Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Методичний кабінет кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.
- 4.Сайт кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності <http://www.tsatu.edu.ua/et/>
5. Internet.